Mycket försenad nådde mig häromdagen en ganska gripande försändelse, som på sitt sätt illustrerar det ämne jag tänkt tala om i kväll, Diktaren och nuet. Den kom från Raivola, en av dessa gränsorter på Karelska näset som under det finsk-ryska krigets första dagar besattes av de ryska trupperna, och var avsänd kort före krigsutbrottet. Paketet innehöll en ålderdomlig sliten bok, Nya testamentet, och några gulnade fotografier. Det kom från Edith Södergrans mor, och jag uppfattade det som en hälsning från henne. En för mig okänd person hade bifogat några rader som upplyste om att den gamla var ytterligt svag och anhållit om att dessa saker, det bästa hon hade, skulle sändas till mig.

Jag vågar anta att de flesta av mina åhörare åtminstone till namnet känner Edith Södergran, den tidigt bortgångna, geniala finländska skaldinnan som också här i Sverige betecknats som efterkrigsgenerationens största lyriker i Norden. Allt sedan det nya världskriget bröt ut, och med ett slag förvandlade efterkrigsgenerationen till en generation mellan krigen, har hennes profetiska dikter ringt i mina öron. Och under den lilla kyrkogården bar graven där borta i krigszonen och den gamla blinda modern, som levde ensam kvar i deras hem, ständigt varit i mina tankar. Jag kan inte uttrycka vad jag kände när jag höll det gamla slitna Nya testamentet i min hand. Det låg en underlig patetisk symbolik i detta, att den krigshärjade landsändan i detta ögonblick av yttersta nöd sände mig detta budskap från sin största skald. Graven med det vackra monumentet är kanske skövlad nu, det gamla huset där Edith Södergran diktat och där vi tillsammans gjort upp så många himlastormande framtidsprojekt, ligger kanske i ruiner, den gamla modern har kanske också fått gå bort - men det ålderdomliga Nya testamentet har tvärs igenom förödelsen sökt sig fram till oss här i ~~ända hit till~~ Sverige.

Ligger det inte något av en fingervisning i detta? Oberoende av hur man personligen ställer sig till religionen, får man väl ändå säga att den civilisation, vars vara eller icke vara det nu gäller, är intimt förbunden med den boken. Nya testamentet är och förblir människovärdets främsta och mest vördnadsvärda urkund - och människovärdet är det striden i dag ytterst gäller. Inte bara striden på Karelska näset, utan hela den stora strid som den är en avläggare av. Nya testamentet från Raivola blev för mig en symbol för detta. Och samtidigt en påminnelse om det oerhörda krav nuet ställer på diktaren. Är han ren nog att tala till de olyckligaste och de djupaste förorättade? Har han kraft och insikt nog att tro på människan och värna hennes människovärde i denna grymma och människofientliga tid?

~~ställer nuet oerhörda krav på diktaren. Hela den moderna dikten står i dag inför sitt avgörande prov. I denna grymma och människofientliga tid har endast den diktning ett djupare berättigande~~

Ibvrakt förresten undre mig häromdagen en gamla grönsaka förrädelse,
som nu alltt sätt illustrerar det sätt jag tänkt tala om i kvall. Diktaren och det.
kom från en av dessa vrånsvrter på Karelska näset som under det finsk-ryska krigets för-
sta dagar besattes av de ryska trupperna, och var avsänd kort före krigsutbrottet. Det
fanstet innehöll ~~xxxx